

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Disputationes|| ROBERTI BELLAR-||MINI E SOCIETATE
IESV,|| DE CONTROVERSIIS CHRISTIANAE|| FIDEI,
ADVERSVS HVIVS TEM-||poris Hæreticos,||**

Tribus Tomis comprehensæ.||

DE SVMMO PON=||TIFICE,|| QVINQVE LIBRIS|| EXPLICATA.||

Bellarmino, Roberto Francesco Romolo <Heiliger>

Ingolstadii, [1599]

VD16 B 1607

IX. De iis quæ Liberio & Felici II. obiiciuntur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53860](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53860)

calice Domini solam aquam esse offerendam. Qui est exploratus error contra Euangelium. sed hæc impudentissima calumnia est. Solum enim hoc probant ex eo, quod Cyprianus lib. 2. epist. 3. ad Cornelium, multa disputat contra hunc errorem. At Cyprianus non dicit, hunc errorem esse illius, ad quem scribit; sed quorundam aliorum: Deinde, epistola illa non ad Cornelium, sed ad Cæcilium quendam Africanum Episcopum scribitur, ut omnia exemplaria testantur. Sed Magdeburgenses tunc fortè largiùs biberant, & scintillantibus ac trementibus oculis vnum legerunt pro alio. Adde, quod Alexander Papa Cornelij prædecessor decretum iam antè ediderat; ne in calice Domini quidquam aliud, quàm vinum aqua mistum offerretur.

Denique; si ex hac epistola alios reprehendunt, cur non se ipsos etiam reprehendunt Centuriatores? Siquidem Cyprianus in hac epistola sapius Eucharistiam vocat sacrificium; & nec solùm aquam, nec solùm vinum, sed vinum aqua temperatum, offerendum esse docet: Lutherani autem & Eucharistiam sacrificium esse obstinatissimè negant, & in calice solùm vinum sine aqua consecrandum putant.

DECIMVS est MARCELLINVS, qui idolis sacrificauit, ^{10. Marcellinus} ut constat ex Pontificali Damasi, ex Concilio Sinuessano, & ex epistola Nicolai I. ad Michaëlem. At Marcellinus nec docuit aliquid contra fidem, nec fuit hæreticus, vel infidelis, nisi actu externo ob metum mortis. Vtrum autem propter actum illum externum exciderit à pontificatu, an non, parum refert; quandoquidem se ipse pontificatu mox abdicauit, & paulò post martyrio coronatus est. Crediderim tamen, non excidisse eum ipso facto à pontificatu, quia satis constabat omnibus, eum solo metu idolis sacrificasse.

CAPVT IX.

De iis, qua Liberio & Felici II. obiiciuntur.

VND ECIMVS Pontifex, qui erroris arguitur, est ^{11.} LIBERIVS. quãuis enim Magdeburgenses Centur. 4. cap. 10. col. 1284. non audeant quidquam de Liberio definire: Tamen Tilmannus HESHVS ^{11.} s lib. 1. de Ecclesia, cap. 9. audacter affirmat, eum Ariana hæres

refi infectum fuisse. Et sanè testes habet suæ sententiæ grandissimos auctores; Athanasium in epistola ad solitariam vniuersales; Hieronymum in Chronico & in Catalogo scripturum, in Fortunatiano, & Damasum in vita Liberij.

RESPONDEO, de Liberio duo esse certa, vnum verò debium. **P**RIMO, certum est eum ab initio pontificatus vniuersales ad exilium, quod pro fide Catholica pertulit, acerrimum defensorem fuisse Catholice religionis. Id ita esse testantur omnes scriptores, qui de illis temporibus loquuntur, vt **Ambrosius Marcellinus** lib. 15. historiæ suæ, **Athanasius** in vniuersales Apologia, **Ruffinus** lib. 10. hist. cap. 22. **Sulpitius** lib. 2. historiæ, **Socrates** lib. 2. histor. Eccles. cap. 29. **Sozomenus** lib. 4. cap. 10. **Theodoretus** lib. 2. cap. 16. & 17. **Nicephorus** lib. 5. cap. 35. 36. & 37.

SECUNDO certum est, Liberium post reditum ad fidem fuisse etiam verè orthodoxum & pium. Nam, vt scribit **Socrates** lib. 4. cap. 11. postquam redierat ab exilio, Liberio voluit recipere ad Ecclesiam Macedonianos, nisi aperte hæresim detestarentur. Præterea etiam post mortem semper habitus, vt planum est ex verbis **Ambrosii** de virginibus, in principio, vbi sic ait: *Tempus est, inquit, deus sancta beata memoria Liberij præcepta reuoluere, ut postior sanctior, eò sermo accedat gratior.* Item ex verbis **Epiphani** hæres. 75. **Eustathius**, inquit, ad Liberium beatum Roma Episcopum vniuersales cum multis Episcopis legatum agebat. **Basilius** quoque epist. 74. ad Episcopos Occidentis: *Quadam, inquit, ei proposita sunt à beatissimo Liberio.*

Denique **Stricivus**, qui tertius fuit à Liberio, in epistola **Himericum**, Lyberium appellat venerandæ memoriæ predecessorem suum. Quomodo, quæso, Patres isti Liberium iam defunctum beatissimum vocarent, si in hæresi mortuus esset. Vnum ergo remanet dubium, an videlicet medio tempore est, in ipso reditu ab exilio aliquid egerit contra fidem. Et quidem **Sulpitius**, **Socrates**, **Sozomenus**, & **Nicephorus** locis citatis indicant, Liberium semper eundem fuisse, nec vquam de fidei constantia aliquid remisisse. **Athanasius** verò & **Hieronymus** locis citatis aperte dicunt, eum exilio inflexum tandem fuisse ad subscriptionem hæresim. Quibus addi potest **Hilarius**, qui in libro aduersus Constantianum

stantium ita loquitur: *Vertisti deinde & sique ad Romam bellum tuum, eripuisti illinc Episcopum, & o te miserum, qui nescio an virum maiore impietate relegaueris, quam remiseras.* RVFFINVS autem lib. 10. cap. 27. hist. affirmat, se non potuisse certò cognoscere, an Liberius subscripsisset.

E quibus sententiis secunda verior nobis esse videtur. Nam Athanasius, Hilarius, & Hieronymus auctores sunt tum antiquiores, tum etiam grauiores ceteris, & rem non vt dubiam, sed vt certam & exploratam narrant. Præterea legi ipsæ epistolas Liberij manuscriptas ex Vaticana bibliotheca, quæ partim ad Imperatorem, partim ad Episcopos Orientales scriptæ erant, in quibus satis apertè significabat, se tandem Imperatoris voluntati acquiescere voluisse. Ad hæc, nisi fateamur, Liberium aliquo tempore defecisse à constantia in fide tuenda, cogimur Felicem II. qui Liberio viuentem, Pontificatum gessit, à numero Pontificum excludere; cum tamen hunc ipsum Felicem, vt Papam & Martyrem, Ecclesia Catholica veneretur. Denique Sozomenus lib. 4. hist. cap. 14. & Nicephorus lib. 9. cap. 37. obscurius quidem, tamen subindicant, Liberium in Concilio Sirmiensi, conuenisse cum Valente & Ursacio Arrianis; & ea pace facta sedem suam recepisse, adiutum etiam literis eiusdem Concilij. Sed quamuis hæc ita se habeant, non tamen Liberius aut hæresim docuit, aut hæreticus fuit; sed solùm peccauit actu externo, quemadmodum S. Marcellinus, &, ni fallor, minus peccauit, quàm sanctus Marcellinus.

Quòd hæreticus verè non fuerit, docet S. Athanasius loco citato; vbi dicit, Liberium inuitum & coactum vi tormentorum fecisse quod fecit: nec esse censendam eius sententiam, quam minæ & terrores extorserant; sed eam quam protulit, cum liberos haberet affectus. quòd autem non docuerit hæresim, facilè probari potest. Nam, vt colligitur ex Athanasij verbis, & ex epistolis ipsius Liberij, duo mala Liberius commisit: Vnum, quòd subscripsit in damnationem Athanasij; Alterum, quòd cum hæreticis communicauit; in neutro autè fidem expressè violauit. Nam etsi hæretici persequabantur Athanasium caussa fidei, tamen non caussam fidei, sed crimina circa mores prætexebant: & Liberius consensit in damnationem Athanasij, propter crimina illi obiecta, non propter fidem.

PARI ratione cum hæreticis communicavit, quia Catholicos se fingeant. Nam in epistolis suis Liberius ait, se communicasse cum Episcopis Orientalibus; quia inuenit eorum fidem congruere cum Catholica, & alienam esse ab Antiqua perfidia.

PRAETEREA Sozomenus lib. 4. ca. 14. & Nicephorus lib. 4. cap. 37. dicunt, in ea pace, quam fecit Liberius cum Episcopis Arianis, nihil aliud postulatum fuisse à Liberio, quam ut subscriberet Sirmiensi Confessione editæ contra Photinum, & Confessione Antiochenæ editæ in Enceniis. Quæ Confessiones etsi non habent vocabulum *ὁμοούσιον*: tamen Catholicæ sunt, & eas exponit Hilarius in lib. de Synodis, tanquam Catholicas. ACCEDIT, quod, ut referunt Sozomenus & Nicephorus locis notatis, Liberius non modò nō subscripsit Confessione Arianæ, sed etiam Confessionem edidit, antequam Sirmio discederet; in qua apertè excommunicabat eos, qui Filium Patri similem in substantia, & in aliis rebus omnibus esse negabant. Id quod ea de causa fecit, quia Arianorum rumore sparserant, Liberium docere cœpisse, Filium non esse Patri consubstantialem.

DICIT aliquis; si ita est, quomodo ergo Hieronymus in Chronico, & in Catalogo scriptorum, in Fortuniano, dicit, Liberium ad subscriptionem hæreseos inflexuram fuisse? RESPONDEO, Liberium etsi non expressè, tamen interpretatiuè in hæresim consensisse. Nam Athanasium dicitur permisit, quem sciebat causa fidei persecutionem pati. & cum Valente & Ursacio communicavit; quos non ignorabat hæreticos esse, etiam si illi aliud se esse simularent. Hoc igitur est, quod Hieronymus significare voluit.

DVODECIMVS, qui erroris in fide ab hæreticis accersitur, est FELIX II. quem Arianum fuisse contendit Tillemontus Heshusius lib. 1. de Ecclesia, cap. 9. idque probat testimonio S. Hieronymi, qui in Catalogo scriptorum, in Acacius sic ait: *Acacius, inquit, quem, quia luscus erat, μόνος* *Sacerdos nuncupabant, Casariensis Ecclesia in Palestina Episcopus.* infra: *In tantum autem sub Constantio Imperatore claruit, in Liberij locum Romæ Felicem Arianum Episcopum conuerteret.* SED respondemus, Felicem nunquam Arianum fuisse.

tametsi cum Arianis aliquando communicauerit, eo videlicet tempore, quo verus Papa non erat; postea verò quàm verus Papa esse cœpit, non modò Arianum non fuisse, sed etiam Arianos publicè detestatum, & ob Arianorum persecutionem coronam martyrij à Domino percepisse.

Explicanda igitur est, quàm breuissimè fieri poterit, historia pontificatus Liberij & Felicis, ex qua mirabilis Dei prouidentia in Apostolica sede conseruanda apparebit. **LIBERIO** in exilium ob fidem Catholicam deportato, Romanus Clerus iurauit, nullum se alium, viuo Liberio, in Pontificem admissurum. Id testatur Hieronymus in Chronico, tametsi verba transposita sunt. Illa enim verba (*Quo in exilium truso, omnes Clerici iurauerunt, &c.* quę ponuntur anno CCC. LI. poni debent post illa verba: *Liberius Episcopus Romanorum, in exilium mittitur.* quę ponuntur anno CCC. LXI.

Deinde opera Arianorum, ac præsertim Acacij Casariensis Episcopi, Felix Diaconus Romanus Episcopus creatur in locum Liberij, qui propter hoc beneficium liberè cum eis communicabat, licet ipse Arianus non esset. Sic enim scribit Rufinus lib. 10. hist. cap. 22. *In eius (Liberij) locum Felix Diaconus suus ab hæreticis subrogatur, & non tam secta diuersitate, quàm communionis & ordinationis conuenientia maculatur.* Et **THEODORETVS** lib. 2. hist. cap. 17. *SUCCESSUM*, inquit, est Liberio à fidei quodam illius Diacono, nomine Felice, qui tametsi fidem in Concilio Nicano expositam ipse seruauit integram; tamen cum illis, qui eandem labefactare studebant, liberè communicauit. Ac propterea nemo ex Roma habitatoribus in Ecclesiam, dum ille intus erat, ingredi soluit.

Idem quoque scribit **SOZOMENUS** lib. 4. hist. cap. 10. nec ab his dissentit Hieronymus in Catalogo scriptorum in Acacio; nam vox illa (*Arianum*) addita ad nomen Felicis, videtur irrepsisse aliunde. Siquidem codices antiqui manuscripti, illam non habent, vt notauit Marianus Victorius in hunc locum. nec translatio Sophronij in Græcum, illam habet. Et, quod ego maximi facio, **RECULPHUS** lib. 4. cap. 8. & **ADO VIENNENSIS** in Chronico, referentes ad verbum totum hunc locum Hieronymi, non habent vocem, *Arianum*.

Denique, non est vllò modo credibile, Hieronymum & Rufinum in historia vtrique notissima tantoperè discrepare potuisse,

potuisse, vt vnus neget, quod alter affirmat. Sed quamuis etiam Felix Arianus fuisset (quod haecenus tamen probatum non est) nihil id sedi Apostolicae obesset. Constat enim, eo tempore Felicem schismaticum Papam, non verum & legitimum Pontificem fuisse. Duo siquidem simul esse non possunt. Viuebat autem tunc, & verus Pontifex erat, Liberius. Quocirca (vt ex Theodoro supra recitauimus) nemo Catholicorum Romae cum Felice eo tempore communicare voluit.

Post biennium deinde successit lapsus Liberij, de quo supra diximus; tunc vero Romanus Clerus abrogata Liberij pontificia dignitate, ad Felicem se contulit, quem Catholicum esse sciebat. Et ex eo tempore coepit Felix verus Pontifex esse. Tamen si enim Liberius haereticus non erat, tamen habebatur, propter pacem cum Arianis factam, haereticus, et a praesumptione merito potuit ei pontificatus abrogari. Et enim homines tenentur, aut possunt corda scrutari, sed non externis operibus haereticum esse vident, simplicitate haereticum iudicant, ac vt haereticum damnant. Indicat hoc Hieronymus in Chronico, cum ait, permultos ex Romano Clero peierasse, & ad Felicem accessisse. Dicuntur enim peierasse, quia iuramentum non seruarunt, quod susceperant de non recipiendo alio Pontifice.

Porro, Felix iam verus Papa animaduertens periculum Ecclesiae & fidei, Deo sine dubio inspirante, qui Ecclesiam suam non deserit, non solum recessit a communicatione Arianorum, sed etiam coacto Concilio declarauit Imperatorem Constantium, & Episcopos Vrsatum, ac Valentem, cum quibus Liberius pacem fecerat, vere esse haereticos. Et prope redeunte Liberio in urbem, Felix cum suis ab Arianis exiit, est, & non diu post mortuus; siue capite caesus, siue confectus aërumnis fuerit. Id enim non certo constat.

Hac vero ita se habere; id est, Felicem post lapsum Liberij verum Pontificem fuisse, & pro Catholica fide mortuum esse, his argumentis probatur. PRIMVM id aperte testatur Damasus, vel quicumque est auctor Pontificalis, in vita Felicis hoc significare videtur S. Hieronymus in Chronico, cum ait Romanis Clericis: *Post annum cum Felice electi sunt, quos Liberius radio victus exiliij, & in haereticam prauitatem peruersus scribens, Romam quasi victor intrauerat.* Hac enim verum

Pontificatus Pon-
licij abrogari
propterea

persecutionem significant contra Felicem motam, & ab iis motam, qui Arianis fauebant. Ex quo sequitur, ipsum Felicem pro fide Catholica passum esse persecutionem.

SECUNDO, omnia Martyrologia antiqua, tam excusa, vt Bedæ, Adonis, Vsuardi; quàm etiam manuscripta IV. Kalend. Augusti ponunt memoriam S. Felicis II. Papæ & Martyris, qui Constantium hæreticum declarauit. A D D E, quod S. Gregorius I. tam in antiphonario, quàm in sacramentario ponit, integrum officium Ecclesiasticum legendum ad Missam in die S. Felicis Pontificis & Martyris IV. Kalend. Augusti: esse autem eum Felicem Romanum Pontificem, & proinde eum, de quo loquimur, testatur Micrologus lib. Eccles. obseruationum, cap. 43. cum igitur Ecclesia Catholica à mille iam annis hunc Felicem colat, vt Papam & Martyrem, non debet is excludi à numero Pontificum, etiamsi nullam aliam rationem proferre possemus.

TERTIO, Felix Papa, S. Gregorij atauus, ab antiquissimis scriptoribus dicitur Felix Papa IV. vt à Ioanne Diacono, lib. I. de vita B. Gregorij, cap. I. & a Leone Hostiensi lib. I. Chronici Cassinensis, cap. I. At Quartus ille esse non potuit, nisi iste nosker fuerit Secundus. non enim sunt nisi duo Felices, præter hunc nostrum, ante Felicem Quartum; igitur ante mille annos hic Felix in numero Pontificum habitus est. nec enim schismatici numerum faciunt.

QUARTO, cum Romæ ambigeretur anno M.D.LXXXII. deberetne hic S. Felix in nouo Martyrologio collocari, casu inuenta fuit arca marmorea in Basilica sanctorum Cosmæ & Damiani, cum hac inscriptione in marmore incisa antiquis characteribus: **HIC IACET CORPVS S. FELICIS PAPÆ, ET MARTYRIS, QVI CONSTANTIVM HÆRETICVM DAMNAVIT.** Et incidit hæc inuentio in diem XXVIII. Iulij, hoc est, pridie eius diei, quo celebrari solebat memoria huius ipsius Felicis. quod non immeritò diuinitus contigisse creditum est.

Iam verò mortuo S. Felice, Liberius iterum sibi conciliauit Romanum Clerum, & Catholicum Præsulem se præstitit, vt supra ostendimus ex Socrate in causa Macedonianorum. Quocirca omnium consensu iterum legitime sedere cœpit, ac sedit vsque ad mortem. Atque hæc est causa, cur in Catalogo

logo

logo Pontificum aliqui veterum non posuerunt Felicem, ut Augustinus in epist. 165. & Optatus lib. 2. quia videlicet, totum Felicis tempus in pontificatu Liberij inclusum fuit.

DECIMVSTERTIVS est quidam Leo Papa, quem nonnulli dicunt huic Felici II. successisse, & Arianum plane esse, ac eodem mortis genere obiisse, quo Arius periit, nimium effusione omnium intestinorum, dum alium purgaret. Refert hoc Vincentius lib. 14. cap. 23. speculi historialis, & Conradus Halberstatensis in Chronico. Magdeburgenses Cent. 4. cap. 10. in vita Felicis II. non putant hoc improbable.

At sine dubio iste Leo fictus Pontifex fuit. Constat enim Leonem I. esse illum qui sedit tempore Concilij Chalcedonensis; hoc est, annis circiter centum post tempora Felicis II. deinde scriptores omnes veteres, ut Hieronymus, Augustinus, Optatus, Theodoretus, Rufinus, nec non recentiores, ut Sigebertus, Martinus Polonus, Platina, & quotquot sunt, cuius nominis, Liberio & Felice defunctis, Damasum substituant.

Fortè orta est hæc fabula ex opinione concepta de Liberij hæresi, & persecutione in Catholicos, expulso Felice II. quia enim Liberius expulso Felice, instar leonis saevire cepit in Catholicos, ut ipsi falsò existimant, sinxerunt homines, quendam Leonem Pontificè Arianum sedisse post Felicem II. Sed hæc inter fabulas numeranda sunt.

CAPVT X.

De Siricio, Innocentio, & aliis septem Pontificibus.

DECIMVSVARTIVS est SIRICIVS, quem Iohannes Calvinus accusat lib. 4. Instit. cap. 14. quòd in epist. ad Hispanos, coniugium pollutionem vocauerit. Sed Calvinus more suo impudenter mentitur. Non enim Siricius coniugium verum, & legitimum pollutionem appellat, sed illicitam coniunctionem eorum, qui post peractam publicam pœnitentiam, iterum reciderunt ad eandem coniunctionem, propter quam pœnitentiam egerant. Nemo autem pœnitentiam vnquam egit, quòd in legitimum Matrimonium.